

Historisch profiel: Friedrich Nietzsche / door Joep Dohmen

Wees geen slaaf, laat je niet leiden door angst of luiheid, houdt Nietzsche ons voor. Wees vrij en dans, dans zelfs aan de rand van de afgrond.

Volgens Nietzsche moet ons leven een zekere grootsheid en intensiteit bezitten. We moeten het bestaan met een vrolijke ernst opvatten en proberen te ontsnappen aan de vele gedaanten van slaafsheid: angst, luiheid, vermoeidheid, traagheid, onmacht, lijden en rancune. Bovendien moeten we het leven niet opvatten als puur tijdverdrijf, want daar is het veel te kostbaar voor. Daarmee toont Nietzsche zich een representant van het postromantisch expressivisme, dat een vitaal, creatief bestaan voorstaat.

De mens is een scheppend schepsel dat zichzelf in de loop van zijn leven een eigen vorm kan geven. 'In de mens zijn schepsel en schepper verenigd. In de mens is stof, brokstuk, overvloed, leem, slijk, onzin, chaos; maar in de mens is ook de schepper, de kunstenaar.' Nietzsche's profeet Zarathoestra gaat op zoek naar 'medescheppers, metgezellen in het oogsten en feesten [...] Metgezellen zoekt de schepper, en geen lijken en ook geen kudde en gelovigen.'

Weg dus met de eeuwige slachtoffers. Weg ook met de kuddedieren en de goeroes. Vooral weg met de fundamentalisten. Het komt erop aan om geen meeloper te zijn, maar je eigen weg te gaan. 'Blijf de aarde trouw!' is het nietzscheaanse parool. Vlucht niet in een illusionaire wereld. Weiger het cynisme, weiger de scepsis. Accepteer dat het leven een onzekere zaak is en leef het op je eigen, stijlvolle manier. Dat is nietzscheaanse levenskunst.

Nietzsche zag in zijn eigen tijd vooral gebonden geesten, slaven en slachtoffers om zich heen. Weinig mensen waren in staat om af te wijken van de gebaande paden en uit te breken uit de gevestigde orde. De meeste moderne mensen, zo constateerde Nietzsche, kunnen gewoon de moed niet opbrengen om de onzekerheid van het bestaan met open vizier tegemoet te treden. Daarom ontwikkelde hij een nieuwe moraalfilosofie, waarin hij pleit voor soevereiniteit. Zijn voorstel aan de moderne mens is om zelf vorm te geven aan het eigen leven. Het opvoedingsparool van Nietzsches nieuwe moraal luidt: 'Word wie je bent.'